

vsaki strani lahko najdeš po jedno ali še več napak. Večino bi smeli pripisovati stavcu, ali nahaja se tudi slovničnih pogrškov in nedoslednostij dovolj, tako da se tudi pisatelj ne more popolnoma oprostiti vnemarnosti ali celó površnosti. V dokaz navajamo samó nekoliko hib, kajti če bi hoteli naštetí vse, morali bi izpisati napake vseh 460 strani; a tóliko prostora nam v „Zvonovih“ predalih ni odločenega. Bere se zdaj: keršansko, zdaj zopet dve vrsti dalje: kršansko str. 4, v isti vrsti: zaterte pa skrb; pozneje pa kerščansk, skerb. . . Str. 6 posebne pravila in str. 450: po novih praviljah (!), klošter, klošterski poleg samostanski, zgrévanemu, grivanje, z grivanim sream (!) str. 22; str. 8: vernem ljudstvu (!) = vernemu ljudstvu; str. 10: pohujšcanje, sicer pa bratovšina, pokoršina, str. 13: raztegnjena oblika pojas = pas., str. 22 v opazki več napak; str. 23: tvojo božjo prijateljstvo; str. 25 post absolute sacramentatem = post absolute sacramentalem; str. 39. kaštiga = kazen; str. 85. torik, četrtik, petik, str. 211, britofi, križov, z veseljom i. t. d. — Kar se tiče vsebine, more se reči, da je sploh dobro izbrana ter dobro služéca namenu svojemu za tretjerednike; a tudi drugi verniki nahajajo tu dokaj mikavnega. Zakaj je pisatelj v 2. poglavji natisniti dal: Krajše pravila tretjega spokornega reda sv. Fr. — nam ni jasno, ker od 30. maja 1883. so jedino veljavna nova redovna pravila, kakor jih ob konci str. 449 nsl. podáje tudi „Kratek izpis redovnih pravilj“ (!) i. t. d. Od str. 34—53. naj bi se bilo izpustilo, ker to ljudi le moti, nevedoče, česa naj se držé. Str. 53. pa je zopet natisnen psalm 29 recte 19 z dotičnimi molitvami kakor spredaj str. 27 nsl. ko bi pač zadostovalo, ako bi se le sklicaval na dotično mesto — in po novi uredbi dotični odpustek več ne velja. —

Pridejana je lepa vrsta cerkvenih pesem, med katerimi so nekatere zložene prav v narodnem duhu, n. pr. št. 14. Božična, 23. Prvo sv. obhajilo, 25. Za te lovsko procesijo, 36. Lavretanske litanije, 37. Šmarnični dar v slavo Marije, 43. Romarska. Samó jezik bi jim treba bilo še tu in tam opiliti in tudi mera je semtertja skočila iz svojih ojníc. O pesmih pa, ki se nahajajo v „Malih dnevnicah v čast B. Mariji“ in dalje „v čast sv. Frančišku“ od str. 105 dalje, smé se reči, da bi bilo bolje, da so izostale, ker sedanjemu razvoju ne odgovarja ni jezik ni rimanje — Skratka: če pride do tretjega natisa, mora biti v resnici predelan in popravljen, izpuščeno kar je nepotrebnega, opiljeno, kar je površnega; gledé jezika pa svetujemo kot uzor Marešičev zgornji molitvenik, pa Erkerjeve Sv. Molitve z odpustki. (Primeri tudi kritiko v „Cvetji“ št. 10.) (Konec prihodnjič.)

Stolni dekan Jurij Volc †. V zadnji dobi nam neusmiljena smrt hitro pobira može, ki so zavzemali častno mesto tako v stanu svojem, kakor v zgodovini probujenosti in literature slovenske. Jeden takih odličnjakov je preminul dne 14. aprila t. l. Jurij Volc se je porodil 5. aprila l. 1805. pod Korenom v romantični dolini kranjskogorski na Gorenjskem. Bistre glave deček vrlo napreduje v nižjih in srednjih šolah ter si vsled notranjega svojega nagiba in resnične pobožnosti izvoli duhovski stan. Stopi v semenišče; vzgleden v bogoslovnih predmetih in v vedenji, je posvečen v mašnika že tretjeletnik dné 19. julija 1831. l. Po zvršenem bogoslovju pride l. 1832. na jesen v Loko za mestnega kapelana, o novem letu 1836. l. pa za stolnega kapelana v Ljubljano. A že na jesen istega leta postane spirituval v knezovladiškem semenišči, katero važno službo vspešno opravlja mnogo let, dokler ga v priznanje njegovih zaslug za cerkev in domovino l. 1858. slavni mecen slovenski knez in vladika A. A. Wolf ne imenuje kanonikom stolnice ljubljanske. V jesen istega leta postane ob jednem tudi ravnatelj dijaškega semenišča

„Collegium Aloysianum“, kjer ostane do l. 1861. Proti koncu 1877. mu dojde nova čast infulovanega stolnega dekana, v katero je bil na novega leta dan 1878. slovesno umeščen.

Da smo naveli ob kratkem površne podatke iz njegovega življenja, povod je to, ker hočemo postaviti mal spomenik marljivemu delavcu na književnem polju.

Po svojem poklici se je spiritual Volc veliko pečal z obredoslovjem, zato je dolga leta uredoval obredne knjige za ljubljansko vladikovino. Skozi njegove roke je šel „Directorium“, pa „Proprium Sanctorum“. Pri sestavi novega obrednika „Rituale“ za ljubljansko škofijo, ki je l. 1814. prišel na svetlo, pridobil si je J. Volc velike zasluge. Kolikor se v teh knjigah nahaja slovenskega, sestavljeno je za tisti čas prav dobro.

Kot škofijskemu presojevalcu je bilo Volcu izročenih še do par let, ko je že zbog opešanega pogleda težko čital, mnogo rokopisov molitvenih, premišljevanskih, sploh nabožno-poučnih tvarin in knjig, katerim je popravljaj ne le vsebino, temveč tudi jezik.

Deloma, ali pa popolnoma samostojnega pisatelja se kaže J. Volc v naslednjih delih:

1. Stoletna pratika devetnajstega stoletja od 1801—1901. Za duhovne, deželske služabnike in kmete. Poleg nemškega. Četrtega natisa. Popravljen in pomnožen. V Ljubljani 1880. 8, 256 str. Založnik Henrik Ničman. Natisnil J. Krajec v Novem Mestu. — Ker je uredoval cerkveno pratiko, bilo mu je toliko laže lotiti se tega dela in ga skoraj kot strokovnjak vestno in zanesljivo dognati. Kako zelo je ugajala ta pratika slovenskemu ljudstvu, vidi se iz tega, ker je doživela že 4. natis. Prvi je prišel na svetlo l. 1840., drugi 1847., tretji 1860. in zadnji 1880. Vsebinska je kaj dobro odbrana in z narodnimi pregovori prepletena, jezik se pa za ono dobo mora imenovati prav poljuden; tudi terminologični izrazi so srečno izbrani ter še zdaj skoraj vsi veljavni.

2. Pridige ob posebnih perloshnostih, ki jih je imel Juri Voljz, Duhovni vladnik v Ljubljanski kneso-fhkojijski duhovfnizi. Pervi svesik. Velja 16 kr. V Ljubljani 1848. vel. 8. 94 str. Na prodaj per Leopoldu Kremsherji bukvovésu in kupzhevavzu s'bukvami. Kakor se vidi že iz tega naslova, bil je pokojni Volc večkrat povabljen kot priložnostni govornik za razne cerkve ljubljanske, posebno za stolnico, pa tudi drugod, in je nalogo svojo navadno mojstersko zvršil. Med cerkvenimi govorniki slovenskimi nedvojbeno zavzema častno mesto, ker je bil že od narave z dotičnimi zmožnostimi obdarovan (le na stara leta mu je to prednost nekoliko kazil kašelj), pa tudi njegovi homiletiški zdelki se odlikujejo po duhovitosti, logični izpeljavi, so polni podob in primer, polni življenja. Dasi spadajo v vrsto moralnih govorov, vendar moralizovanje ni prisiljeno, vzeto je prav iz življenja in po duhoviti simboliki — ne da bi poslušalca žalilo — zadene in si prisvoji njegovo srce. To zbirko smemo imenovati biser v dotični stroki našega slovstva. Osobito znamenite so njegove propovedi o krščanski ljubezni po I. Kor. 13. — Volčeva proza v tisti dobi se smé imenovati vzgledna, jezik za takrat zelo čist. — Obžalovati je res, da se ta njegova zbirka ni nadaljevala, in sicer, kakor sam pripoveduje v „odgovoru in oznanilu“ (Zgodnja Danica 1849. l. 35.) zbog premalo prodanih izstisov, da se še troški niso pokrili.

3. Že zgoraj smo omenili, da je Volc kot škofijski cenzor pregledaval mnogo nabožnih knjig. A on je tudi sam dokaj pridejal, prečrtal ter v stvarnem in jezikovnem obziru res popravil. Taka je med drugimi z naslednjim molitvenikom:

Mir vam bodi! Molitvene bukve, v katerih se najdejo šestere sv. maše in druge molitve za vse potrebe našega življenja, litanije in pesmi, tudi pasijon ali trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa s sv. Križevim potam. Drugi natis pomnožil Juri Volc. V Ljubljani 1852. S podobo. 431 str. Pri Ignaciju Klemenzu.

4. Ko je l. 1848. osnoval dr. Janez Zl. Pogačar „Slovenski cerkveni časopis“, pozneje „Zgodnja Danica“ imenovan, bil je temu časniku Jurij Volc takoj od začetka sotrudnik ter mu je zvest ostal skoraj do zadnjega. Pošiljal mu je čvrste sestavke, ki so raztreseni po raznih letnikih, nekateri s podpisom, drugi brez podpisa. N. pr. „Matere božje podoba“ v „Sl. cerkv. časop.“ 1848, št. 3 str. 21. d. „Poslednja pridiga v stari Trnovski cerkvi, ki so jo imeli v. č. g. Juri Volc, duhovni vodnik v Ljubljanski duhovščini.“ (Po prošnji uredništva na svitlo dana.) „Dan. 1854. l. 19. „Koledar za naslednji teden“ (kratko življenje svetnikov) „Danica“ l. 1874, 1875, nasl. in še posebej obširno „Življenje štirinajstih pomočnikov v sili.“ Kdor bi hotel vse tečaje pregledati, našel bi še marsikaj.

5. Za jako važno slovstveno podjetje je bil Volca odločil knez in vladika Anton Alojzij, ko je poleg slovarja narodu slovenskemu podaril i popolno „Sveto Pismo“ v VI. zvezkih vel. 8 od l. 1856—1859. V „predgovoru“ podpisanem od Antona Alojzija na god sv. Antona Pad. l. 1857. se bere st. XIV: „To težavno delo smo izročili neutrudljivemu Jurju Volcu, duhovnemu vodniku ljubljanske duhovščine“ . . . ter se (XV. st.) izreka nada: „da bodo pod vodstvom marljiviga in modriga gospoda Jurja Volca vsaj v dveh letih vsi deli svetega pisma na svitlem“ . . . kar se je tudi zgodilo. — Naštevi kakih petnajst sodelavcev, pripoveduje se, katere dele je kdo preložil. „Slovenec“ št. 83. pripisuje Volcu poslovenjenje „I. II. III. Mojzesovih bukev“. To je I. zvezek od 1—238 str. „Jozuetove bukve“, to je 403—448 st. „Mali preroki“ IV. zv. od 595—758 st. Iz novega zakona pa: I. in II. list sv. Petra VI. zv. 375—394 st. Za ta gotovo ne mal trud mu je pokrovitelj tega dela skazal svojo hvaležnost s tem, da ga je — oziraje se tudi na druge zasluge — imenoval l. 1858. stolnim kapitularem.

6. A novi kanonik tudi zdaj v svojem delokrogu in kot vodja „Alojzijevišča“ ostane jednako marljiv, skrben oče v vzgojevanji izročene mu mladine, postrežljiv tovariš duhovnim sobratom, vabečim ga na cerkvene slovesnosti, zbog ljubeznivosti, vestnosti in natančnosti mil in drag vsem, ki so ga bliže poznali. Da je bil vmes tudi književno delujoč, omenili smo po nekoliko že prej, a naposled spričuje še „Duhovni Pastir“, I. in II. letnik, čegar sotrudnik biti si priljubljeni prèlat ni štel pod svojo čast. Tu je priobčil s svojim podpisom dozdej devet sestavkov (a sedmi, ohranitev jedine duše, je le nekoliko prenaresen ponatis iz gori omenjenih pridig str. 54. nsl.). Posebno jedernati govori so oni trije, ki nadaljujejo tvarino o krščanski ljubezni. Zadnji, ravnokar v „Past.“ str. 296. priobčeni ima naslov: „Za nebesa se moramo truditi.“ — Da je v njegovi zapuščini gotovo več homiletiškega blaga, more se sklepati iz njegovega naznanila pri izdaji 1. zv. „Pridig.“ kjer jih je obljubil objaviti še več; žal, da ni našel več podpore. Naj bi literarna zapuščina prišla v prave roke! Pisal je ranjki Volc še v bohoričici, pozneje seveda v gajici; je li pisal kaj v metelčici, ne vem. Ako naposled še omenim, da je bil J. Volc v resnici pobožen, velik dobrotnik revežev, vesten in skrben svetovalec v dušnih stvaréh . . . imamo v njem vzglednega duhovnika. In če pomislimo, da je iskren domoljub vselej zvesto stal v vrstah narodne stranke v najhujših dobah pritiska od zgoraj, da se je vselej v volilnih oklicih nabajalo tudi njegovo ime, in je že kot bolehav starček s palico v roki prihajal k raznim volit-

vam ter vselej oddal za narodne kandidate svoj glas: smemo pač vsi posvetni in duhovni ob njegovi gomili zaklicati: Blag mu spomin, naj počiva v miru!

— n.

„Matica Slovenska“ je imela dné 8. aprila v Ljubljani za leto 1884. svoj občni zbor, ki je bil imeniten zlasti zategadelj, ker mu je odbor predložil statistični pregled o društvenem premoženji, o njegovi porabi in o številu društvenih udov od l. 1865—1884. Konec leta 1884. je imelo društvo premoženja 51.440 gld. 30 kr., in to 41.840 gld. 30 kr. v gotovini in 9600 gld. v obligacijah. Udov ima društvo: 6 častnih, 325 ustanovnikov in 1078 letnikov, skupaj tedaj 1409. Pri občnem zboru smo zvedeli, da je odbor zadnja leta (od 1870. do 1884.) porabil zlasti za šolske knjige, 10.328 gld. 59 kr. več, nego bi bil po pravilih smel porabiti in da je ta denar vzel na posodo pri društveni glavnici. Sicer ta denar nikakor ni izgubljen, ker je „Matica“ zanj izdala mnogo knjig in to več takih, ki so jih šole nujno potrebovale. Te knjige se zdaj počasi razprodajajo in narejeni dolg se plačuje s strženim denarjem. Na predlog g. J. Hribarja so se odobrile svote, katere je „Matica“ izdala za knjige, naredivši dolg pri svoji glavnici, in naročilo se je odboru, naj v prihodnje ohrani glavnico nedotakneno in za izdavanje knjig porablja samó tiste novce, ki so za to opredeljeni; za izdavanje šolskih knjig pa naj odbor prosi podpore pri deželnem zboru. — O razgovoru, katerega je prouzročilo zanimivo tajnikovo poročilo, ne bomo poročali, ker je bila ta debata v obče v besede pravem pomenu — neslana in deloma celó nedostojna. Taka neplodna debata utrudi zbor, mnogo društvenikov odide in za njimi poberó šila in kopita navadno tudi razni gg. govorniki, ko so zdeklamovali svoje govore, in zbor postane nesklepčen, predno pride do najvažnejših točk dnevnega reda, kakor se je to zgodilo zadnjič. Gospóda, ako vam je res kaj ležeče na Matici in njenem razcvitu, pustite take otročarije, nedostojne resnih mož! — „Matica“ ima v oskrbi tudi novce, nabrane za Vodnikov (4981 gld. 46 kr.), Costov (1027 gld. 88 kr.) in Vilharjev spomenik (290 gld. 4 kr.). Ant. Tomšičeva ustanova znaša 1350 gld. 7 kr. — V odbor so bili izvoljeni gg.: Jos. Marn, A. Praprotnik, M. Cigale, P. Grasselli, dr. J. Šust, M. Vodušek, dr. Fr. Lampe, A. Einspieler in Fr. Levec.

Slike v deželnem muzeji „Rudolphinum“ v Ljubljani, ki bodo krasile vestibul, izročil je deželni odbor slovenskima slikarjema bratoma Janezu in Juriju Šubicu. Ker živita obadva na tujem — prvi na Nemškem, drugi v Parizu, opustila se je prvotna misel, napraviti fresko-slike. Delala bosta na platno in le malenkosti takoj na zid. Projektovanih je devet velikih slik (med njimi pet, ki merijo 3.5 + 2.5 m); predstavljale bodo prirodo pisje, umetnost, umetniško zgodovino in zgodovino. Odbor je prepustil umetnikoma, zbrati si primernih predmetov v omenjenem krogu. — Pogajanje se je bilo že razrušilo, ker je bil odbor zavoljo sklepa deželnega zbora zavezan, ponuditi jako malenkostno vsoto (čujemo, da samó blizu 600 gld.) za vseh devet velikih slik. Pozneje pa se je uvidelo, da se za to vsoto pač ne more napraviti delo, ki bi se količkaj dvigalo nad mejo navadnega sobnega slikarstva in zaradi tega so tóliko pridejali, da bode umetnikoma vsaj mogoče, delo pričeti. — Čitateljem svojim bomo ob priliki poročali natančneje o slikah.

„Pisateljsko podporno društvo.“ Na poziv g. dr. Jos. Vošnjaka se je dné 8. aprila sešlo v Ljubljani več slovenskih pisateljev, da bi se pomenili, kako bi se znova dalo oživiti l. 1872. osnovano „slovensko pisateljsko društvo“. Na predlog g. notarja L. Svetca in Fr. Leyca si je društvo pridelo imé „pisa-